



## **Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online**

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### **Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor**

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### **Ophavsret**

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### **Links**

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

15

Aarsberetning

for

Dansk Skoleforening

Flensborg og Landdistrikterne

Ved Skolekonsulenten



1931-1932

Beretning Nr. 7



*Børneflokket i Adelbykamp*

## LEDELSEN FOR FLENSBORG.

Grosserer Cornelius Hansen (Formand), Økonom Chr. Bøvad t,  
Red. L. P. Christensen, Fru Red. Simonsen og Fisker  
Rudolph Andersen.

## LEDELSEN FOR LANDDISTRIKTERNE.

Efter Landmand P. C. Budachs Død er der hidtil ingen fælles Ledelse  
for Kredsene i Landdistrikterne.

Skolekonsulent: Rektor, Dr. Andreas Hanssen.

## VIRKEOMRAADER.

Flensborg: Duborgskolen, Ungdomsskolen, Kursusundervisnin-  
gen, Foredragsrækken, Højskolesagen, Børnehaverne, Skolerejsehjemmet.

Landdistrikterne: Vandrelærervirksomheden, Børnehaven i  
Harreslev, de danske Skoler i Landdistrikterne.

## P. C. BUDACH.

Gaardejer P. C. Budach i Jaruplund døde d. 10. Juli 1931, kun  
56 Aar gammel. Han var Formand for Skoleforeningen i Landdistrik-  
terne, en Mand, som i Stilhed udførte et godt og solidt Arbejde. Han har  
paa flere Omraader været en betroet Mand, en Mand, som man i et og  
alt kunde stole paa. Da den danske Skole for nogle Aar tilbage rejstes i  
Nærheden af hans Gaard, var han med til at ordne Købet af Jorden,  
Planlæggelsen af Bygningen m. m., og da Skolen var rejst og blev ind-  
viet, var det ham en inderlig Glæde at tage Ordet og byde det Arbejde  
velkommen, som nu skulde fylde disse Rum i de kommende Aar. Ogsaa  
ved Forældremøder paa Duborgskolen og ved Drøftelsen af Højskole-  
ansøgninger var han en trofast og interesseret Deltager.

Dansk Skoleforening vil mindes ham og hans Arbejde med Tak!

Andreas Hanssen.

## DUBORGSKOLEN.

En Aarsberetning foreligger for Skoleaaret 1931—1932.

## UNGDOMSSKOLEN.

Aften-Undervisningen for voksne har vi i Aar maattet ophæve ved  
Juletid — af økonomiske Grunde. Fra medio Oktober indtil Jul under-  
vistes omkr. 45 Elever i Handelsfag, Haandgerning og Sløjd. Grænse-  
foreningen har baaret Udgifterne ved denne Undervisning.

## KURSUSUNDERVISNING.

Lige fra Oprettelsen af Dansk Skoleforening i 1920 indtil Efteraaret  
1931 — altsaa i mere end 11 Aar — er der i Flensborg gennemført en  
elementær Undervisning i Dansk for dem, der ønskede det. Denne Under-  
visning har vi maattet indstille af økonomiske Grunde.



*Fra Mødet med Tillidsmændene i Landdistrikterne. 27. Juni 1931.*

### KURSUS FOR ARBEJDSLØSE.

I Vinterhalvaaret er der for anden Gang gennemført Dansk-Undervisning for arbejdsløse. Den fandt Sted paa Duborgskolen. Der deltog i Begyndelsen ca. 40; men Tallet svandt noget ind i Vinterens Løb. Lærer var cand. mag. B. Nordentoft.

### FOREDRAGSRÆKKEN.

Vor Foredragsrække fik en smuk Optakt Søndag d. 8. November, da Haderslev Korforening og Musikforeningen for Aabenraa og Omegn gæstede os under Ledelse af Lektor M. Ottosen. Et Kor paa 50 Sangere sang 3 Korværker: P. Heise: »Efteraarsstormen«, Lange-Müller: »Prolog og Epilog af Agnete og Haymanden«, og Carl Nielsen: »Fynsk Foraar«. Et lille Børnekor fra Duborgskolen assisterede; der var saaledes Sangere fra Haderslev til ned i Angel, hvis Sang fyldte Flensborghus. Det blev en festlig Aften. Den store Sal var overfyldt. Et smukt Samvær mellem Sangerne og Flensborgerne efter Koncerten — med Taler og Sang — afsluttede Aftenen.

Lørdag d. 14. November havde vi en Dannevirkeaften i Borgerforeningens Sal. Efter at Lærerinde, Frk. Elna Christensen havde sunget fire nationale Sange, talte Dr. phil. Vilhelm la Cour om Dannevirke og dets Historie samt viste en Række interessante Lysbilleder. Mødet var godt besøgt.

Lørdag d. 5. December talte Viceskoledirektor S. Franck, Frederiksberg, i Flensborghus om »Planternes Liv«. De fine Lysbilleder saavel som den smukke Vejledning til Forstaaelse af Planternes Kamp for Livet vakte den store Forsamlings Begejstring.

Onsdag d. 13. Jan. sang Sven Scholander i Duborgskolens Festsal. Letterstüdtiske Forening var den økonomiske Bærer. Aftenen findes iøvrigt omtalt under Skolens Dagbog.

Tirsdag d. 9. Februar afholdtes i Borgerforeningens Sal en Mindeaften for Flensborgeren Christian Paulsen. Skønt forskellige andre Møder fandt Sted samme Aften, var dette Møde godt besøgt. Det blev indledet med, at Rektor, Dr. Andreas Hanssen oplæste et Brudstykke af Biskop Martensens Erindringer, der førte Tilhørerne tilbage til Tiden midt i forrige Aarhundrede og samtidig virkede

helt aktuelt ved at tage Sigte paa Sprogkampen i Slesvig. Derefter fik Aftenens Taler, Professor, Dr. Knud Fabricius, Ordet. Han skildrede Christian Paulsens Opvækst i den gamle By, hans Ungdom, Uddannelse og Gerning i Kiel, hans Fremtræden som Danskhedens Forkæmper og hans sidste, hæderkronede Virksomhed i sin Fødeby. Gennem sit Studium af Paulsens Dagbøger kunde Taleren give friske og levende Indtryk af Christian Paulsens Tanke- og Følelsesliv. Til Slut gennemgik Kunstnaler Nøbbe — efter et Materiale, som han selv havde udarbejdet — en Stamtavle over Christian Paulsens Slægt. —

Fredag d. 19. Febr. holdtes der Møde i Flensborghus, hvor Søskeneparret Langballe gjorde »Den gamle By« fra Aarhus levende gennem Tale, Sang og Billeder. I disse to smukke Timer førtes Forsamlingen gennem dansk Bykultur, som den har formet sig i 2—3 Aarhundreder. —

Dagen efter var Hr. og Frk. Langballe i Jaruplund, hvor Forsamlingen fulgtes paa en Hede vandring — i Billeder, Tale og Sang.

Grænseforeningen har baaret de nødvendige Udgifter ved disse Foredragsaftener.

#### OTTE DAGE PAA HØJSKOLE.

Ved Samarbejde mellem Dansk Skoleforening, Flensborg, Sønderjydsk Skoleforening og nogle Højskoler har atter i Aar nogle af vore Tillidsmænd været Deltagere i disse korte Højskoleophold. Saaledes har 3 været paa Rødkilde, 2 paa Vestbirk og 5 paa Vinding. Den berygtede 100-Marks-Afgift, som netop i de Dage blev sat i Scene ved Grænsen, forhindrede 5 af vore Medlemmer i at komme med.

I Stedet for de otte Dages Ophold gennemførtes for nogle af vore Tillidsmænd paa Landet en Tur til Vinding Højskole med Deltagelse i Skolens Efteraarsmøde. Turen fandt Sted i Dagene 18.—21. September og blev ledet af Lærer Gustav Lindstrøm.

#### HØJSKOLESAGEN.

Fra Flensborg og Sydslesvig har i Aar 83 unge været paa dansk Højskole, Efterskole eller Fagskole, deraf 29 i Sommerhalvaaret og 54 i Vinterhalvaaret. Siden 1919 har der nu ialt været 1491 paa de nævnte Skoler i Danmark. Dog har adskillige af dem, navnlig af ældre Aargange, som ikke har gaaet i dansk Børneskole, været 2 Gange paa Skole i Danmark.

Sønderjydsk Skoleforening, hvis Formand er Landstingsmand Jepsen Christensen, fremskaffer Midlerne til disse Skoleophold.

#### BØRNEHAVERNES TI-AARS-FEST,

5. Februar 1932.

Der var stort Selskab i Fredags Middags oppe i Børnehaven paa »Tivoli«-Skolen. En af Byens rummelige Omnibusser rullede frem, og ud af den myldrede i Snesevis af smaa Gæster. Det var Eleverne fra de andre danske Børnehaver, som havde faaet Indbydelse til Fødselsdags-Chokolade. Og det kan nok være, der gik livligt og fornøjeligt til; naar to Hundrede Smaapoder er i Stemning, kan de nok lave Fest.

Om Aftenen mødte saa Forældrene og enkelte andre, der staa Børnehaverne nær. I Gymnastiksalen indfandt sig et Hundrede Mennesker; mange Blomster og Smaaflag paa Bordene bidrog til at præge den ydre Ramme. Det blev et festligt Samvær, der viste Glæden over det, man var samlet om.

Som Indledning sang man »Der er vel Dag til Suk og Graad«, og saa bød Rektor, Dr. Andr. Hanssen Velkommen. Det er gaaet jævnt fremad, fremad hele Tiden. For dem, der ser Sagen udefra, er der ikke noget mærkeligt. Den rummer alligevel mange Mærkværdigheder. — Dr. Hanssen fortalte enkelte Træk af Børnehavernes Historie, fra den første Tid paa »Bellevue«, fra dengang man flyttede ind i Borgerforeningen, fik egne Borde og Stole (som var saa smaa, at Pastor Noack, som prøvede at sidde ned, maatte lægges flere Gange sammen!) og blev »hjemme hos sig selv«. Saa rykkede man op paa »Tivoli«, da Myndighederne havde gjort deres Indgreb over for den derværende Skole. De store Hoveder blev drevet ud, og de smaa kom i Stedet. Og saa gik det Slag i Slag: Batterigade, Harreslevmark, Adelbykamp.

Naar man tænker sig den store Flok af Børn, som har gaaet i disse Lokaler, har man Grund til at være glad. Det er en stor og vigtig Opgave, som her er bleven løst. Børnehaven er et eget Rige, dens Arbejde af særegen Art. Men Forældrene har Grund til at være taknemlige for de Mennesker, der har haft med det praktiske Arbejde i Børnehaven at gøre. Vi er ogsaa taknemlige over for dem (Grænseforeningen og Sønderjysk Skoleforening), der har ydet os Støtte til at føre Sagen igennem.

Dr. Hanssen rettede en særlig Tak til Aftenens Taler, Redaktør *Christiansen* — De ved alle, hvor varmhjertet han altid har skrevet om disse smaa Børn — og til Forstanderinde, Frøken *Wulf* fra Frøbelhøjskolen i København, der har uddannet vore Læreriuder og har sit Hjerte med i denne Sag. Men først og sidst et Velkommen til Forældrene, der har sluttet Kreds om og hjulpet os at løfte denne Sag.

Efter Sangen »Du skal elske dit Hjem« fik Børnene Ordet. En Skare af de smaa samledes om en lille Flagstang, og under Sangen »Nu samles om vor Flagstang« gik Korsdugen til Vejrs. Men de kunde ogsaa flere andre Sange: »I Dag er det Børnehavens Fødselsdag, hurra, hurra!«, »Velkommen til Koncerten her; den koster ingen Penge«. Til Tak maatte Tilhørerne dog nok »klappe i jeres Hænder«, og det gjorde de naturligvis i rigt Maal.

Efter Sangen »Stræk din Fod« talte Redaktør *Christiansen*, der indledende sagde, at det simple, klare, dybe og rene, vi lige havde oplevet, var fuldkommen nok til at give Aftenen Indhold. Alt, hvad der kan siges mere, kan i Grunden kun gøre det mere indviklet. Han sluttede sin Tale med en varm Tak for det, vi havde faaet ved Børnehaverne.

Sang: »Løft dit Hoved, du raske Gut«.

Efter Kaffen glædede Redaktør *J. Bogensee* og Frøken *I. Ottosen* Forsamlingen med et smukt, musikalsk Indlæg (Violin og Piano), der rummede meget af den blide, følsomme Stemning, som naturligt hviler over en Børnehave-Fest.

Frøken *B. Wulf* bragte Hilsen fra København, deriblandt en frisk Hilsen fra Fru Bønikke (»vores alles Moster Bodil«) og fra Frøbel-Højskolen. Det er rigtigt, at vi har vort Hjerte her i Flensborg. Redaktør *Christiansen* talte om de Følelser, der besjælede de danske Flensborgere efter Verdenskrigen, om Savnet og Længslen. Vi var mange i Danmark, der dengang havde en knugende Følelse af gammel Synd, af Forsømmelser gennem Aarhundreder. Og man spurgte sig selv: Hvad kan vi gøre for at afbetale den Gæld? Min Søster og jeg besluttede da at lukke vor Højskole op for de unge Kvinder, som havde Lyst til at optage en Børnehave-Gerning hernede.

Frøken *Wulf* talte smukt om sit første Besøg her. Efter en halv Times Forløb var det, som om jeg havde kendt Flensborg fra min Barndom. Naar jeg nu ser tilbage, kan jeg bedst udtrykke mine Tanker saaledes: Jeg har set, hvordan Liv gror! Der er foregaaet en Udvikling ved Livets Ret og ved Livets Kraft. — Der blev snart Brug for en Moster

Bodil, og saa kom den ene efter den anden nede fra Flensborg for at søge Uddannelse, og de blev vore Hjerterbørn. En Tak til Dansk Skoleforening for den Tillid, der er vist os! Til de fem unge, som nu staar i Arbejdet, vil jeg sige med Sangens Ord:

Frem i Tugt og Takt!  
Frem til Værk og Vagt!  
Stærk til at møde Striden uforsagt.

Den største Lykke ligger i at *tjene*; uden det naar man aldrig op paa Toppen.

I Tilslutning til Frøken Wulfs smukke, varmhjertede Tale sang man en af hende forfattet Sang, »Hvordan kan en Slægt bevare«.

Dr. Hanssen oplæste derefter en Række Hilsner og Lykønskninger til Tiaarsdagen: fra Grænseforeningen (ved Rektor H. P. Hansen), fra Haderslev Østeramts Grænseforening (Lektor A. Diemer), fra »Hejmdal«-Studerterne, fra Frøken A. Wulf, »Moster Bodil« og Frøken Johanne Kock i København med flere. Dr. Hanssen fik Forsamlingens Bemyndigelse til at sende »Sønderjysk Skoleforening« og Grænseforeningen en Tak for al god Støtte.

Byraadsmedlem S. *Münchow*: Naar vi sender vore Børn herop, saa er det ikke alene, fordi vi ved, de heroppe har det godt, men tillige, fordi de her fra Barnsben kan faa noget af det, vi ældre har maattet undvære: at blive opdraget i den Aand og den Kultur, vi ønsker, de skal opvokse i. I mange Tilfælde er det nu saaledes, at vi ældre, der har maattet savne saa meget, kan lære med vore Børn, naar disse besøger dansk Børnehave og dansk Skole. Ved at sende vore Børn i dansk Børnehave viser vi ikke alene, at vi ved, vor Hjemstavns er dansk, men at vi vil, den skal vedblive at være dansk.

Pastor *Noach* vilde sige et Par Ord i Tilslutning til det, *Münchow* havde sagt. Han fremdrog et Træk fra sin Skoletid, da man lærte at sætte Punktummer af forskellig Slags i Stilen, for det meste et Punktum, som viste fremefter. En Tiaars-Dag er et saadant Punktum. Maatte det, der her er begyndt, blive fortsat som en rigtig god, dansk Stil, delt i passende Afsnit, men altid pegende fremad mod noget, der skal leve og blive.

Arbejder *Carl Boysen* fortalte betegnende Smaatræk af Børnehavens Historie. Det var ikke altid nemt i Begyndelsen. Men nu er det ikke mere saa vanskeligt. Ingen af de Forældre, der har sendt deres Smaabørn i dansk Børnehave, har haft Anledning til Klage; de har altid været tilfredse. Vi Forældre ved, at 5 Børn nok kan skabe Uro i et Hjem; men hvad saa 20, 30 eller 70? Der er Grund til at sige Børnehave-Lærerinderne Tak. Hvem der kommer meget i Børnehaven, kan lære at blive Barn igen. Vi vil sige Tak for al den Kærlighed, vore Børn har mødt her. (Forsamlingen rejser sig.)

Frøken *Frida Helming* vilde sige Forældrene Tak for al den Tillid, de havde vist dem, som arbejder i Børnehaverne. Og Tak til alle, der gennem Aarene har tænkt paa os og med Kærlighed har fulgt vor Sag. Tak for Hilsner, Blomster og Gaver til Dagen i Dag. Tak for alt!

Dr. *Hanssen* rettede til Afslutning en Tak til Ordførerne og til alle, der havde medvirket til Aftenens smukke Forløb. Der er nu sat Punktum efter et Afsnit, men et Punktum, der pege: fremad. Vi vil love hinanden at staa ubrødelig sammen omkring de danske Børnehaver. Saa vil de nok blive bestaaende og udfolde sig smukt og godt, som de hidtil har gjort.

Efter Sagen »Dagen gaar med raske Fjed« skiltes man. (Referat i Flensborg Avis.)



## SMAAT KAN BLIVE STORT.

Af Red. E. Christiansens Tale ved Børnehavernes Ti-Aars-Fest.

Forsynet har uransagelige Veje. Store Ønsker, som det var os Liv og Død om at gøre, kan lide Skibbrud, smaa Ønsker kan blive opfyldt. Vi ænser dem knap, de lukker sig op som en Rosenkuop, frem af en lille Verden kan stige en stor, som i sin Forjættelse opfylder mere end den store Vished, fordi Længslen er der bestandig.

Ud af Kaos i 1920 svøbte sig for os den nye Tid. Afstemningstid og Krig vanskeliggjorde en Sammenligning med Kaarene før Krigen, men skønt vi ogsaa nu maatte kæmpe os frem til mere Frihed, saa mærkede vi dog, at Vilkaarene blev andre. Og der kom Gaver fra vort Folk. Det vidste ikke selv, hvor kostelige de var, det gik heller ikke straks op for os.

Der kom nye Arbejdsfæller, Kammerater, Foregangsmænd, vi fik Huse, Redskaber, Rammer, vi førtes til et bugnende Bord, dækket med den danske Folkekulturs Aandsføde, lige fra kraftigt Rugbrød til de mest udsøgte Nydelser.

Nordslesvig havde faaet sit store Ønske opfyldt. Det var imidlertid lige saa lidt færdigt med Kampen som med Livet. Modgangen kom i de graa Hverdages Selvfølgelighed. Det kunde næsten se ud, som om Modgangen i Kampen for Tilværelsen nu blev tungere at bære, nu da den store Længsel savnedes. De Danske syd for Grænsen fik Hverdagene, Uroen, Modgangen straks efter Afgørelsen, haardere og tidligere end Nordslesvig. De har den endnu, men fra deres store Ønskes Stranding har de bevaret den hellige Undren over alt smaat, som gemmer noget af det store.

— — —

Syd for Grænsen har vi vort daglige Virke. Vi har Aarsberetninger og Tal; men det er, og det maa være smaat og svagt, hvad vi kan nævne. Mest maa vi endnu bygge paa det uudsigelige, som vi ved, er til, i Jorden, i Vindens Hvisken, i vort eget Indre. Vi har ventet efter den første tidlige Vaardags Em af Jord, som begynder at vaagne, har spejdet efter Spiren frisk og grøn i tidlig Vaar. Den kan vi ikke undgaa at se i Børnehaverne. De unge Kvinder, som arbejder der, Dansk Skoleforening, dansk Skolearbejdes Organisator hernede, de Foreninger nordpaa, som har skabt den økonomiske Grundvold, Frøbelhøjskolens aabne Porte har Krav paa vor Tak. Men mangan dansk Sydslesviger føler sig paa ganske særlig Maade taknemmelig og glad.

— — —

De mindste smaa har nemmest ved at tage os om Hjertet. En munter Historie fra deres Kreds er bedre end et langt Foredrag. Og saa kan vi gaa i Skole hos dem og føle os beskæmmet. Her har vi gaaet og bildt os ind, at vi er blevet noget klogere igennem et Livs Stræben, og saa er disse smaa langt videre end vi, langt videre end Banebryderne i Rusland, Tyskland, Italien. Her er Opgaven løst: naturligt Kammeratskab, umiddelbar Hjælpsomhed, selvfølgelig Lighed, et frejdigt Smil og et frejdigt Krav paa Livet, ubekymret om Tiden kaldes god eller slet, ubekymret om, hvad Mennesker har fundet paa af Dumheder og Galskab og Fortræd, endelig en tillidsfuld Hilsen til Danmark.

— — —

Det er os Opfyldelse nok, at vi har disse smaa. Det er aldrig givet noget Slægtled at gøre det hele Arbejde for sit Folk. Den store Oplevelse efter 1920 for os lidet troende var, at vor lille Flok ikke var mere overladt til sig selv, end de første Blomster er prisgivet af Vaaren. Den havde mægtige Forbundsfæller i Jorden, i Sol og Regn, i vor Hjemstavns Folkesind, i Kvinders kærlighedsfulde Opforelse, i Mænds Vilje, i vort Folks Fornyles- og Evighedskraft.

I disse Børnehaver har vi ikke alene haft store Oplevelser som Danske, men ogsaa som Mennesker.

Forleden blev der i en lille Kreds paa Duborgskolen holdt et fængslende Foredrag om Religion og Videnskab. Begge har de søgt Sandheden gennem Tiderne. Længe har Videnskaben taget sit Stykke Sandhed for den hele Sandhed og fejdet mod Religionen. I den allernyeste Tid er det, som om Videnskabens store nye Opdagelser har nærmet den til Religionen.

Det er, ligesom Videnskaben er sluppen over en Tærskel efter at have aabnet en Dør og ser svimlende ud i noget, som er endnu langt vidunderligere end nogen Videnskabsmands Sind havde udmalet sig.

Alt dette, hvad Einstein og andre har fundet paa, er noget indviklet. Men vi kan være enfoldige i Aanden og alligevel ikke behøve denne videnskabelige Bekræftelse. Vi gaar ud af vor Gadedør og ser Livets mangfoldige Mylder omkring os. Vi kender Vaarens Mirakel, vi møder Børn paa vor Vej.

Midt i den værste Mørketid lukker nye smaa Vidundere Øjnene op. Vi møder de smaa med deres runde Kinder, med deres nye Legemer, med de store, undrende, tillidsfulde Øjne. Det er slet ikke sandt, at det onde triumferer. Renheden, Sandheden, Længslen, som synes sønderflænget af Haan, druknet i Blod, knust under Jernehæl, løfter sig ubesejret, ja med øget Styrke, ny og frisk i hver Barnesjæl. Og ser vi nærmere til, saa ved vi fra de Stunder, da der i Prøvelse, i Sorg, i Glæde rørted ved hemmelige Strengte, at hvor falmede og medtagne, skuffede af os selv og andre vi ældre end kan forekomme os, saa har vi endnu noget af Barnesindet tilbage, saa kan endnu Barnets Tro fødes paa ny ogsaa i os.

I Grænselandets Spænding, i de smaa Børns Kreds vil vi aldrig glemme at undres, at glædes, at tro og sige Tak.

## BØRNEHAVERNE I FLENSBORG.

Børnehaven i Tivolibygningen ledes af Frk. Frieda Helming, som har fremsendt følgende Aarsberetning:

Med 70 Børn naaede *Tivoli Børnehave* i det forløbne Aar det højeste Børneantal, der hidtil har været naaet. Vi maatte da ogsaa, da Vinteren nærmede sig, standse Optagelsen af nye Børn paa Grund af Pladsmangel og Mangel paa tilstrækkelig Hjælp. Helt at lukke for Tilgangen til Børnehaven var dog umuligt, da der Gang paa Gang kom Forældre for at indmelde Børn, der allerede var anmeldt til dansk Skole og nu gerne skulde lære Sproget; disse Børn kunde naturligvis ikke afvises.

Omflytningen af Medhjælperne i Byens to Børnehaver voldte i Skoleaarets Begyndelse nogen Uro, ligesom Arbejdet med saa mange Børn til Tider kunde overstige det, to Menne-

sker kan overkomme. — Ellers har det daglige Liv i Børnehaven Aaret igennem gaet sin vante Gang — hver Dag rummende mange Smaaaglæder og Oplevelser af forskellig Art.

For de største Børns Vedkommende indførte vi i Efteraaret regelmæssig 2—3 Gange ugentlig Smaabørnsgymnastik i Gymnastiksalen under Ledelse af min Medhjælper Frøken *Katharine Jensen*. Vi havde megen Glæde deraf, men maatte desværre opgive det lidt før Jul paa Grund af Brændselmangel.

17 Børn fik i Sommer Lejlighed til at komme paa Landet; de 7 fandt Optagelse i »Helsehjem«, medens 10 sammen med min tidligere Medhjælper *Charlotte Petersen* fik Lov til at tilbringe 14 Dage i Præstegaarden Flejsborg, Vester Hornum pr. Aars. Vi siger Tak til Frk. *Maren Sørensen*, der Aar efter Aar lukker Helsehjemmets Døre op for vore smaa, og Tak til Hr. Pastor *Larsen* og til Beboerne omkring Flejsborg for al den Godhed, de viste Flensborgbørnene!

Men ogsaa i Vinterens Løb har vi kunnet sende Børn til Danmark, idet vi ved Hjælp dels af Hr. Pastor *Noack*, dels af Frk. *Maren Sørensen* har faaet Lov at sende 12 Børn til forskellige Hjem i Sønderjylland. Vi er dem meget taknemmelige, der saa kærligt tog sig af vore Børn, og jeg ved, at det ogsaa for Børnenes Hjem har været en god Hjælp for en Tid at have 1 eller 2 Børn mindre at sørge for. Hjertelig Tak!

Da Kongens Fødselsdag nærmede sig i Aar, var der ingen, der tænkte, at der denne Gang kunde blive Fest i Børnehaven, da Generalkonsul *Neergaard-Møller*, der sammen med sin Hustru de sidste 4 Aar havde gjort denne Dag til en Festsdag for alle Børnehavebørn, paa dette Tidspunkt laa paa Sygelejet. Men Børnene fik alligevel deres Fest; Hr. Dr. *Hanssen* og *Fru* gav Midlerne dertil, og det var et straalende fornøjet Fødselsdagsselskab paa 140 Børn, der den 26. September samledes i Tivoli til Chokoladegilde. Tak for Festen!

Med stor Sorg maatte vi nogle Maaneder senere modtage Budskabet om Generalkonsulens Død. Han var blevet Børnehavens gode Ven, og vi vil altid mindes ham i dyb Taknemmelighed for de Festsdage, han beredte os, og for alt, hvad han kom til at betyde for Børnehaven.

Den travle Julemaanend endte med en lille Juleafslutning, hvortil Børn og Forældre samledes i Gymnastiksalen. Børnene sang deres smaa Julesange, og Julefar kom og fordelte Julepakker og Godter.

Siden September har vi hver 14. Dag afholdt Symøder, og en Aften før Jul samledes Forældrene til Julemøde, hvor Pastor *Noack* talte. — Endelig kunde vi den 5. Februar fejre Børnehavens 5-Aars Dag. Om Formiddagen var der Fest for Børnene fra alle fire Børnehaver; ca. 185 Børn tog Plads omkring de festligt pyntede Borde og blev trakterede med Chokolade og Kager. Til Underholdningen bidrog Børn fra alle Børnehaverne, idet de skiftedes til at fremsige forskellige Sanglege o. l. Ved denne Lejlighed blev ogsaa vort nye Klaver indviet, hvilket naturligvis vakte stor Glæde og Beundring og helst skulde prøves af hver enkelt. Midlerne til dette Klaver er bleven sammensparet siden Børnehavens Begyndelse af specielt dertil modtagne Gaver. — Om Aftenen var der Fest for Forældrene og en Kreds af Børnehavens Venner. Herom findes andet Sted et Referat.

I Anledning af 10-Aars Dagen modtog vi mange Gaver fra nær og fjern, ligesom vi har modtaget mange Gaver i Aarets Løb. Børnehavens Venner i Haderslev med Fru Redaktør *Thomsen* og Fru *Obel* i Spidsen samt en Kreds af Damer i Assens sendte os igen mange gode Ting til Jul. En stor Sending Tøj og Legetøj modtog vi atter fra *Comtesse Moltkes Pigeskole*. København, og fra Frøken *Jensen*, Aarhus, fik vi en Kasse Legetøj.

*Hejmdal-Studenternes* kvindelige Medlemmer har i Vinter startet et Syudvalg, der samles en Gang ugentlig for at sy Tøj til Flensborgs danske Børnehavebørn. De er med megen Iver og Interesse gaet i Gang med Arbejdet, saaledes at vi allerede til Jul kunde modtage en dejlig Sending Børnetøj fra dem. Fra en Moder i København — Fru *B. Jensen* —, hvis lille Pige *Tove* (der altid havde taget ivrig Del i *Comtesse Moltkes* Skoles Indsamling til Børnehaverne i Flensborg), døde i Sommer, modtog vi 100 Kr. af *Toves* Spare-

penge. Disse Penge blev efter Fru Jensens Ønske anvendt til smaa Pakker med Kolonialvarer til Hjemmene og til Materiale til Symøderne. — Endvidere fik vi  $\frac{1}{4}$  af 200 Kr., som Fru Redaktør Thomsen i Haderslev bragte os. For denne Sum faar Børnene nogle Uger et Krus Mælk til deres medbragte Mad.

Vi takker hjerteligst for alle Gaver og Tak til *Grænseforeningen*, der fremdeles stiller Midlerne til Børnehavens Drift til Raadighed.

*Frieda Helming.*

Børnehaven i Batterigade ledes af Frk. Dora Bøvadtt, der har fremsendt efterfølgende Beretning:

Ved min Overtagelse af *Børnehaven i Batterigade* i April 1931 besøgte denne af 27 Børn; men som Aaret gik, voksede de 27 snart til 65. Af skolepligtige Børn fragaar der til Paaske 18.

I Efteraaret 1931 var det paa Grund af de mange Børn nødvendigt at ansætte endnu en anden Medhjælper. De smaa af Børnene blev nu udsøgt og lededes af en af Medhjælperne i en Stue for sig. Denne Stue var bleven indrettet i Sidebygningen.

Børnene har som tidligere Aar haft de samme Glæder ved de forskellige Fester, som er bleven afholdt. Til Julefesten, der jo som bekendt er den Fest, Børnene ser hen til med største Forventning, havde vore Venner i Danmark betænkt os med Gaver til Børnene. For disse siger jeg herved min hjerteligste Tak.

Derefter var det Tivoli Børnehavens 10-Aars Fødselsdag, og ligesom til Kongens Fødselsdag blev vi kørt i Bil derop og modtog som sædvanlig et rigeligt og velsmagende Traktement; lang Tid derefter mindedes Børnene denne smukke Fest.

Vi har i Vinterens Løb afholdt to godt besøgte Forældremøder med festlig Stemning. Man siger jo i et gammelt Ordsprog: »Hvor der er Hjerterum, er der ogsaa Husrum.« Men engang imellem var det dog ved at knibe, fordi Børnene har været flinke til at møde hver Dag. Af Sygdom har vi kun haft meget lidt, men trods dette glæder vi os til den Tid, vi kan sende en lille Flok af de mest trængende Børn til Danmark, hvor vi ved, de bliver modtaget med Kærlighed og god Pleje.

I det store og hele kan jeg sige, at Aaret har været et Arbejdsaar, rigt paa Glæde for os, der har haft med Børnehaven at gøre.

Flensborg, d. 15. Marts 1932.

*Børnehaven Batterigade.*

*Dora Bøvadtt.*

*Grænseforeningen* bærer Udgiften ved Driften af disse to Børnehaver.

## BØRNEHAVEN PAA HARRESLEVMARK.

Børnehavens Leder, Frk. Liselotte Thomsen, har fremsendt følgende Beretning:

Vi begyndte det nye Skoleaar med 22 Elever, dog i Løbet af Sommeren naede vi op til et Antal af 27 Børn. Paa Grund af Flytning kom vi af med 3 Børn igen, saa vi til Paaske slutter Aaret med 24 Børn, hvoraf de 6 skal i Skole. (Delvis i Dansk Privatskole, Harreslevmark, og dansk Kommuneskole i Flensborg.)

Det nye Aar fik en god Optakt, idet vi straks i Maj Maaned kunde rejse til »Feriehjemmet« i Nymindegab med alle vore Børn saa nær som de mindste 3 Aars. Jeg har før i Aarsberetninger omtalt, hvor godt saadan et Ophold gør Børnene, saa det vil jeg ikke komme nærmere ind paa denne Gang. Men ved Ordet »Nymindegab« faar Børnenes Øjne en egen Glans, og de faar en lys Klang i Stemmen. Alle vilde gerne med derhen, og vores lille, tykke Ursula var meget fornærmet sidste Aar, da hun skulde blive hjemme. Dog en

Dag tog hun resolut et Rundstykke fra Mors Spisekammer, puttede det i sin Brødtaske og begav sig paa Vej til Nymindegab. Da det imidlertid paa Halvvejen til Harreslev begyndte at øsrægne, blev hun dog betænkelig og vendte om, Paa Forespørgsel om, hvor hun dog havde været, svarede hun forundret: »Jeg vulle da til Nymindedab.«

Vi er de Mennesker, der er med til at gøre Børnene saa stor Glæde og saa meget godt, taknemlige.

I Vinter har vi kun afholdt enkelte Forældremøder, derimod har jeg, da der var megen Stemning for det blandt Mødrene, afholdt Symøder med dem hver anden Torsdag Aften. Det viste sig at være meget heldigt, idet Mødrene blev godt besøgt. Som Afslutning for Aarets Arbejde afholder vi et Forældremøde inden Paaske.

En Dreng af de 6 Børn, der skal i Skole, har jeg haft i Børnehaven igennem 4 Aar, og i den Tid har han kun forsømt 29 Dage paa Grund af Mæslinger og Skaalkopper. (Kun et lille Eksempel paa, at Børnene er flinke til at komme i Børnehaven.)

Der foreligger allerede en Del Indmeldelser, saa Pladserne nok snart bliver optaget igen.

Ogsaa i Vinter har vi igen ved Hjælp af Pengegaver og Skolebørnenes egen Betaling kunnet gennemføre deres Bepisning. En hjertelig Tak til Foreningen for Opretholdelsen af Børnehavens Drift.

Harreslevmark, d. 13. Marts 1932.

Liselotte Thomsen.



*Børnehaven i Adelbykamp.*

Børnehaven Adelbykamp ledes af Frk. Charlotte Petersen, der har fremsendt efterfølgende Aarsberetning:

Den 20. Oktober aabnedes den nye Børnehave paa Adelbykamp. Der kom 19 smaa Elever den første Dag. Antallet voksede dog ret hurtigt, og vi kan nu slutte Aaret med 29 Børn. Deraf skal 8 Børn gaa over i Skolen, delvis til Dansk Privatskole, Tarup, og delvis til Kommuneskolen. De tomme Pladser bliver dog fyldt igen, da der staar en hel Del Børn paa Venteliste.

Vi har lyse, venlige Lokaler, især et dejligt Vaskeum med 3 Vaskekummer, som er Børnenes Fryd. Det er en hel Fest for dem hver Dag selv at vaske Hænderne.

Fra Fru *Bodil Benniche*, f. Østergaard, fik Børnehaven som Gave en smuk Fotogravure, som vi siger Tak for!

Børnene har i Vinterens Løb levet sig godt ind i Børnehavens Liv. De kommer meget trofast og fylder Huset med deres lyse og glade Stemmer.

I Julemaaneden havde vi travlt. Hvert Barn syede en Gave til Far og Mor. De prøvede paa, saa godt de kunde, ikke at røbe »Hemmeligheden«. Vi lavede ogsaa Julestads. Vor Stue fik efterhaanden et festligt Præg, da vi hængte de færdige Ting paa Snore for rigtig at glæde os over dem. Vi sluttede denne travle og fornøjelige Tid med en Fest. Da der var kommet mange, gode Gaver herved til os fra Danmark, kunde »Julefar« ogsaa komme hos os. Han kom med en stor Sæk med en Pakke til hvert Barn. »Julefar« var saa rar og venlig, at han har vundet sig en varm Plads i Børnenes Hjerter.

Vi havde ogsaa travlt til Fastelavn med at pynte Ris. Desuden skulde Fastelavns-sangen læres, saa Børnene rigtig kunde rise Far og Mor op. Det var en lille, festlig Skare, der Fastelavnslørdag drog hjem med de brogede Ris. Mandag mødtes vi saa til Fest i Børnehaven med Chokolade og Boller. Vi »bed ogsaa til Bollen«, det var lidt vanskeligt, men lykkedes dog altid efter store Anstrengelser og under megen Morskab.

Vi vil slutte Aaret med en lille Afskedsfest for vore store Børn.

Den nye Børnehave er til Glæde og Gavn for store og smaa, og vi er meget taknemlige for den.

Flensborg, d. 13. Marts 1932.

*Charlotte Petersen.*

Børnehaverne i Adelbykamp og Harreslevmark modtager Midlerne til Dækning af Driftsudgifterne fra Sønderjydske Skoleforening.

### SKOLEREJSEHJEMMET.

Skolerejsehjemmet paa Tivoliskolen i Søndergravene har i Aar som tidligere Somre været stærkt benyttet, navnlig af københavnske Skolebørn — alt i alt har der i Sommerens Løb været indkvarteret 1200 Elever.

Skolerejsehjemmet byder danske Skoler Lejlighed til paa en billig Maade at aflægge Flensborg et Besøg. Der kan til enhver Tid regnes med dansk Fører.

Indmeldelser til Rejsehjemmet sker skriftlig til Skoleinspektør Højlund, Jagtvej 13, København, Dansk Skoleforening i Flensborg, og i Juli Maaned til Skolebetjent Kock, Søndergravene 36, Flensborg.

### VANDRELÆRERVIRKSOMHEDEN.

Som Vandrelærere har i Aar følgende været i Virksomhed: Hr. Niels Kjems, Fru Anna Kjems, Hr. B. Nordentoft, Hr. M. P. Ejerslev og Hr. Gustav Lindstrøm. Frk. M. Diedrichsen, der har været ansat i Skoleforeningens Tjeneste, er blevet ansat ved den danske Privatskole i Slesvig.

Hr. Kjems har i Harreslev givet forskellige Hold Elever Undervisning i Husflid, Dansk, Gymnastik og Folkedans samt holdt en Læse-aften. I Tarup og Jaruplund blev undervist i Husflid. I Valsbøl i Gymnastik og Husflid.

Fru Kjems har undervist 2 Hold Smaapiger i Harreslev og Harreslevmark i Haandgerning.



*Forsamlingshuset i Ladelund. 4. Oktober 1931.*

Hr. B. Nordentoft har i Flensborg undervist et Hold arbejdsløse i Dansk samt ledet en ugentlig Bibeltime. I Lyksborg og Skovlund er der undervist i Dansk, i Skovlund og Tætvang i Danmarkshistorie.

Hr. Lindstrøm har undervist i Dansk, Sang, Danmarkshistorie og Geografi i Agtrup, Ladelund, Aventoft og Sønderløgum. Desuden har han ordnet en Række Møder og Foredragsaftener, navnlig i Ladelund. Han har holdt Lysbilledforedrag og indøvet en Dilettantkomedie, der er opført i Rens, Ladelund, Valsbøl og Tætvang.

Hr. Ejerslev har undervist i Historie og Dansk i Jaruplund, Engelsby, Østerbymark og Flensborg samt ordnet Møder i Tarup og i Flensborg Ungdomsforening.

Frk. I. Ottosen har haft et Sanghold i Valsbøl.

Endelig er der i Jaruplund, Valsbøl, Flensborg og Harreslev gennemført Gymnastikundervisning for 8 Hold ved Hjælp af følgende Delingsførere som Ledere: Frk. Fredslund, Frk. Thomsen, Hr. Georg Büchert, Hr. Gustav Petersen og Hr. Fr. Mommsen.

Udgifterne ved Vandrerhøjsvirksomheden bæres af Sønderjydske Skoleforening.

#### DE DANSKE PRIVATSKOLER PAA LANDET

Dansk Privatskole i Tarup ledes af Lærer F. Dinsen Hansen. Der foreligger følgende Aarsberetning fra Skolen:

Den danske Privatskole i Tarup, som i Maj Maaned 1931 kunde se tilbage paa en 5-aarig Bestaaen, har i det forløbne Skoleaar haft 11 Elever i Grundskolealderen. I næste Skoleaar bliver Elevtallet sandsynligvis 12. To Nybegyndere er tilmeldt, medens en Elev er afmeldt til Duborgskolen.

Sundhedstilstanden har været normal. Fire Børn har dog haft et Ophold paa Børnenes Helsehjem ved Sønder Vilstrup.

I det daglige Skolearbejde er der sket den Forandring, at Fru Møller, Tarup, ved

Vinterhalvaarets Begyndelse har overtaget Undervisningen i Haandgerningen i Stedet for Frk. *Diederichsen*.

Den traditionelle Sommerudflugt med Skolen og Forældre kredsen til et smukt Sted i den nærmere Hjemstavn blev i Aar paa Grund af vedholdende daarligt Vejr erstattet ved en fornøjelig Sammenkomst i Forsamlingshuset.

Julefesten forløb paa den vante *Vis. Maren Sørensen* underholdt Børnene. Vi havde desuden den særlige Glæde at se en af vore gode Venner fra Roskilde iblandt os. Hr. Adjunkt *Kjær* overbragte Hilsener fra vore mange Venner i Roskilde. »Hroar« (Katedralskolens Elevforening), der sidste Aar sendte os et værdifuldt Lysbilledapparat, forærede os i Aar en Samling Lysbilleder (Senderjyllands Historie og en Serie geografiske Billeder fra Danmark). Vi er taknemmelige for den gode Gave, og vi er stolte af at være i Besiddelse af saa gode Hjælpe midler.

Til alle dem, der har glædet os med gode Bøger til Jul, siges herved den hjerteligste Tak.

For første Gang afholdtes i Aar en lille Fastelavnsfest, hvortil Børnenes Forældre var indbudt. Man legede, opførte Smaa stykker, dansede Folkedanse, slog Katten af Tønden og saa til Slut en lille Dilettantkomedie, som unge her fra Byen havde indøvet.

I Sommerferien har flere af Børnene været i Danmark. Hvad dette 4—5 Ugers Ophold betyder for Børnene, kan Læreren bedst skønne om. For de fleste Børn betyder dette Ferieophold meget mere end blot en legemlig Rekreation. En stor Del af vore Børn faar først gennem disse Ophold et virkelig konkret Grundlag for deres Følelser til Danmark. Man kan derfor ikke takke disse Hjem nok, der Aar for Aar gæstfrit aabner Dørene for en lille Gæst fra Sydslesvig. Desværre er der endnu hvert Aar en Del Børn, der grundet paa Mangel af Pladser maa blive hjemme til stor Sorg for Forældrene og Læreren, men vel mest for dem selv. Hvis man i Danmark virkelig var klar over, hvad et Ferieophold betyder for vore Børn, vilde der sikkert melde sig langt flere Hjem, end der var Børn.

Tarup, den 26. Februar 1932.

*F. Dinsén-Hansen.*

Kobbermølleskolen, Den sønderjydske Dags Skole, ledes af Lærer A. Rattenborg, der har fremsendt følgende Aarsberetning:

Aaret 1931 sluttede Skolen med et Elevantal af 16. Tre forlod ved Aarets Slutning Skolen, to blev konfirmeret, og een fortsætter paa Duborgskolen.

Der var indmeldt 6 nye Elever, 4 Rekrutter og 2 fra Nyhus Skole. Dermed kom vi op paa 19 Elever. I Aarets Løb er een bleven indmeldt, men ogsaa een udmeldt, da Forældrene flyttede, saa vi gaar ud af Aaret med 19 Elever.

Der er bleven holdt Skole i 230 Dage, og Forsømmelsesprocenten har været 6,25 %.

Arbejdet i Skolen er gaaet sin rolige og støtte Gang. Vi har dog maattet tage Afsked med Frk. *Diederichsen* som Haandgerningslærerinde, da hun flyttede til Slesvig. Fru *Rattenborg* har derfor igen overtaget Haandgerningen. Sløjd undervisningen er ikke bleven til meget paa Grund af Værkstedets Ombygning.

Vor Sommerudflugt gik i Aar til Skagen. Her blev vi modtaget med den mest udsøgte Gæstfrihed, og vore Værtsfolk kappedes om at gøre det saa godt for os som muligt. De sørgede for, at vi fik alle Seværdigheder at se. Vi takker dem alle hjertelig.

Ogsaa i Sommer har en Del gode Venner besøgt Skolen, dog beklager vi, at vi ikke i Aar, som i de foregaaende Aar, har kunnet byde velkommen til en Kreds af Venner fra Aarhus og Omegn, der plejer at besøge Skolen og Sydslesvig.

Ogsaa i Aar har de Gaver, vi har modtaget ind under Jul, vist, at vi har Venner vidt og bredt. Fra Skagen fik vi store Sendinger Tøj. Fra Sønderjydske Forening for Aarhus, fra De samvirkende sønderjydske Foreninger for Aarhus og Randers Amter og fra F. D. F. Landerupgaard ved Forstander *Bøye-Rasmussen* har vi modtaget Pengegaver. Vi siger hjertelig Tak for alle Gaverne.



Vor traditionelle Juletræsfest holdt vi som sædvanlig anden Juledag, hvor Børnene var glade ved de Gaver, vi kunde uddele ved Venners Hjælp.

Skoleaaret sluttede med Eksamen den 15. Marts.

Jeg kan ikke slutte denne Beretning uden kort at omtale den store glædelige Begivenhed, det var for os, da vi fik vor Kirke- og Forsamlingssal. Vi har savnet den Sal, lige siden vi begyndte Skolevirksomheden herude, men vi har ikke kunnet se en Udvej til at skaffe Pengene, indtil Grænsforeningen af Zeuthens Legat fik bevilliget 4000 Kroner til dette Formaal. Saa kunde vi tage fat. De to Stuer, der for har hort til Lærerboligen, blev omdannet til Forsamlings- og Kirkesal, og Sløjdlokalet blev udvidet og forbedret.

Mange er de, der ved Gaver har bidraget til, at Salen fik et Udstyr, der svarede til de kønne Rammer. Fra *Venner i Aarhus* fik vi Midler til det kirkelige Udstyr. *Flensborg-Samfundet* forærede os to dejlige Lysestager og 300 Kr. til Hjælp til Udstyret. *Venner* fra Flensborg skænkede sammen med en *Dame* fra Viborg to Billeder af Joachim Skovgaard, og fra en *ubekendt Giver* modtog vi et kont Krucifiks.

Den 14. Februar kunde vi indvie den kønne Sal med en lille Højtidelighed. Den indledes med en Gudstjeneste, hvor Pastor *Petersen* talte over de Ord: »Hvad har du, som du ikke har faaet givet«. Ved det efterfølgende Kaffebord overgav Forstander *Christensen Maarsoe* Salen til Skolen og Menighedskredsen i Kobbermøllen. Han talte ud fra Sangen: »Jeg saa kun tilbage« om Livets Fornylse baade i Naturen og Menneskelivet. En lang Række Talere bragte Lykønskninger til Arbejdet i den nye Sal. Mange havde ogsaa sendt Blomster.

Saa ønsker da ogsaa vi, at Salen maa blive til Gavn og Velsignelse for vort Arbejde og takker alle, der med Gaver og paa anden Maade har bidraget til, at vi kunde naa vort Maal.

Dansk Privatskole i Jaruplund er blevet ledet af Frk. *Amalie Rattenborg*, der har fremsendt følgende Aarsberetning:

Skoleaaret 1931—32 har været et godt og roligt Arbejdsaar. Elevantallet var steget fra 10 til 12, der var nemlig konfirmeret een, og een gik til Duborgskolen; derimod var der meldt fire smaa Begyndere. Dette betyder, at Skolen nu er stærkest i de underste Afdelinger og altsaa har en god Fremtid for sig.

Der undervistes i de almindelige Skolefag og desuden i Sløjd ved Lærer *Kjems*.

Aarets Glanspunkt var Udflugten til Stevns. Det blev en herlig Rejse. Denne Gang var der det særlige, at vi skulde over Bælterne. Store Bælt især med Maagerne vil altid staa som det kønneste, Børnene har oplevet paa den Tur. I Tilgift fik vi et Smut til København. Tænk! Og Roskilde Domkirke besøgte vi, Kristian IV.'s Kapel. Vi vil gerne herved bringe vor hjerteligste Tak til den danske Statsbane for den overordentlig store Velvilje, der blev vist os. Vor allerhøjest Tak skylder vi Lærer *Andersen* især og Gaardejerne *Olesen, Larsen, Petersen, Hyllehoj* og *Skovgaard* for den umaadelig venlige Gæstfrihed. Den skal vi aldrig glemme dem. Tak!

Den store aarlige Forældredag (en hel Dags Udflugt til Stranden) maatte vi i Aarhus løjfe paa Grund af de daarlige Tider.

Mandag den 21. December havde vi Julefest, en stadig tilbagevendende Begivenhed af Rang. — Fastelavnsfesten i Februar var ligeledes en god Dag.

Ellers har Arbejdet gaaet støt og godt!

*Amalie Rattenborg.*

Med Udgangen af Skoleaaret forlader Frk. *Amalie Rattenborg* Skolen i Jaruplund. Ved Aarsproven d. 16. Marts bragte Rektor, Dr. *Andreas Hanssen* hende Skoleforeningens Tak for det dygtige Arbejde, hun har udført under sit Ophold syd for Grænsen.

Lærer *Hans Thønnesen* overtager fra 1. April 1932 Stillingen som Lærer ved Jaruplund Skole.



*Elever og Lærer i Langbjerg. Marts 1932.*

Dansk Privatskole i Langbjerg, Hanved Sogn, ledes af Lærer Henry Thomsen. Følgende Aarsberetning er fremsendt fra Skolen:

Ved Skoleaarets Begyndelse 1931 kom een Elev ind paa Duborgskolen. Tallet blev derefter 13; men i Oktober overflyttedes paa Grund af Bortrejse en Dreng til den danske Kommuneskole i Flensborg. Til Paaske kommer der 3 nye Elever, deraf een Nybegynder. Vi naar da det hidtil højeste Elevantal, 8 Piger og 7 Dreng.

Sundhedstilstanden har været god.

Kort efter Skoleaarets Begyndelse overværede Rektor, Dr. Hanssen sammen med Børnens Forældre en lille Eksamen i Skolen.

Hr. Skoleraad Grøndal har besøgt Skolen og overværet Undervisningen.

Børnene deltog i de sydslesvigske Skolers Idrætsstævne i Flensborg og vandt en Række smukke Sejre.

En stor Oplevelse for os var Turen til Skagen. De hjertelige Skagboer, Havet og Raabjerg Mile gjorde et uforglemmeligt Indtryk paa os.

I August fejredes Skolens Fødselsdag. Om Eftermiddagen var der Idræt og Lege for Børnene. Om Aftenen deltog der 56 Personer i Festen, hvor Rektor, Dr. Hanssen og Gdr. P. Budach talte.

Børnene sendte en Hilsen til Kongens Fødselsdag. Som Svar modtog Eleverne en Tak fra Kongens Kabinetssekretær A. Krieger.

I Oktober blev der forpagtet en Idrætsplads til Børn og voksne for et Tidsrum af 5 Aar. Aftenskolen har som i tidligere Aar været godt besøgt.

Et Haandgerningskursus er blevet ledet af Frk. Fredslund.

Frk. M. Gudme er blevet en trofast Støtte i Arbejdet i vor Kreds. Pastor Noack har holdt flere Gudstjenester. I 1931 har der været 23 Møder med 586 Deltagere.

Spareforeningen naaede i 1931 op paa et Medlemsantal af 35. Den slesvigske Forening er naaet op over 40 Medlemmer. Kvindeforeningen har gjort gode Fremskridt.

Der er Fremgang over hele Linien. Derfor ønsker Langbjergerne, at de snart maa faa en Skole og et større Forsamlingslokale.

*Henry B. Thomsen.*

Dansk Privatskole, Harreslevmark, ledes af Lærer Niels Bøgh Andersen, der har fremsendt følgende Aarsberetning:

Ved Skoleaarets Begyndelse 1931 havde vi 17 Børn, 7 Piger og 10 Dreng. I det forløbne Aar har Tilgangen bestaaet af 4 Elever, 2 Dreng og 2 Piger. Skoleaaret slutter altsaa med 21 Elever, 9 Piger og 12 Dreng. Deraf forlader 6 Skolen til Paaske, 2 Piger og 4 Dreng, medens der findes indmeldt 8 nye Børn; sandsynligvis begynder det næste Skoleaar med 23 Elever.

Det daglige Arbejde har været en Fortsættelse af det, som Lærer Meng havde begyndt; hans Arbejdsplan er bleven fulgt i det forløbne Aar.

Sundhedstilstanden har været god, og Forsømmelserne har paa ingen Maade virket forstyrrende eller afbrydende paa det daglige Arbejde. To Børn er blevet undersøgt af Skolelægen paa Grund af Udslæt. Fem Børn, tre Piger og to Dreng, har været en længere Tid i Pleje paa Helsehjemmet ved Sønder Vilstrup Strand; det har været baade nødvendigt og gavnligt. Havde man Raad som Vilje, var det bedst, hele Skolen tog paa »Plejerferie« og saa arbejdede med nedsat Timetal. — Skolens gode Sundhedstilstand skyldes til Dels, at Børnene har faaet Mælkemad hele Vinteren igennem. Udgifterne er blevet dækket ved fælles Hjælp af Børnenes Forældre og Kvindeforeningen for Harreslev-Harreslevmark.

Af økonomiske Grunde har vi i dette Aar ingen Skoleudflugt haft; dog har to af de ældste Børn været med til en 4-Dages Udflugt til Skagen sammen med Kobbermølle- og Langbjerg-Skolen.

Paa Kongens Fødselsdag holdt vi Fest med Tale, Sang og Chokolade, og Børnene fik hver overrakt et Fotografi af Kongen og Dronningen. Baade Fotografierne og Pengene til Festen er en Gave fra Børnehavens og Skolens trofaste Veninde fra København, Frøken Tidemann.

Den 20. December holdtes en fælles Julefest for Forældrene, interesserede og Børnene i Harreslev Forsamlingshus. Festen var godt besøgt. Børnene spillede en Julekomedie, deklamerede Juledigte m. m. Derefter var der Kaffebord, Dans og Leg om Juletræet, og saa viste Julemanden sig. Trods Krisetiden var Sækken fyldt; der var Glæde og Jubel.

Arbejdet med Børnene uden for Skoletiden har for det meste samlet sig om Bibliotekstimen. Bogudlaanet har været jævnt, medens Besøget i Læsestuen har været godt. Enkelte Gange er der om Eftermiddagen bleven vist Lysbilleder for Børnene. Dette Felt kunde dyrkes meget mere.

Den 10. Marts holdtes en lille Eksamen, hvor Rektor, Dr. Hanssen, Duborgskolen, Repræsentanter for Skoleforeningen (for Harreslev og Omegn) og Børnenes Forældre var til Stede. Til Slut fortalte Rektor Hanssen Børnene Sagnet om »Hellig Anders«.

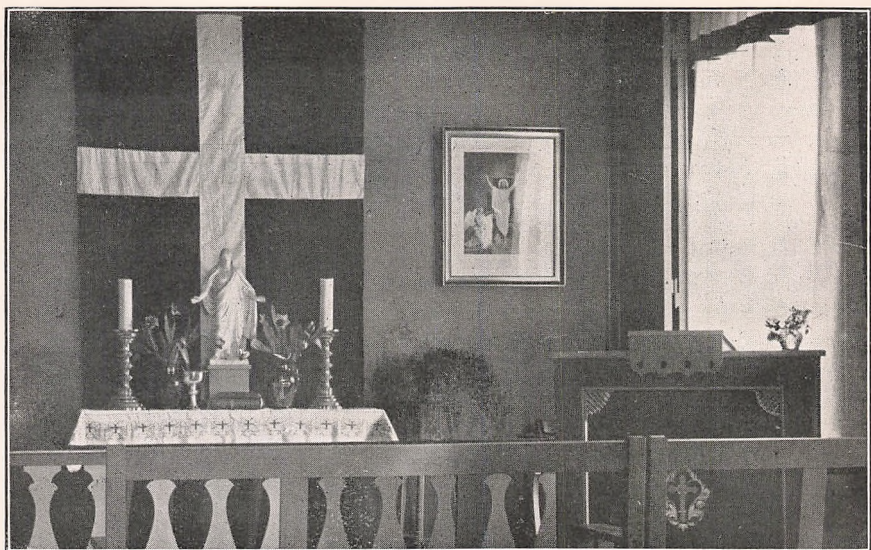
Arbejdet blandt Børnenes Forældre og Befolkningen har nærmest knyttet sig til Undervisningen i Dansk. Tilslutningen har i Aar været særdeles god. Der blev undervist to Hold paa Harreslevmark, som havde en samlet Tilslutning af ca. 50 Elever. Disse Dansktimer har været til Glæde og Opmuntring baade for Eleverne og ikke mindst for Læreren.

Harreslevmark, den 14. Marts 1932.

Niels Bøgh Andersen.

Udgifterne ved Driften af Skolerne i Tarup, Jaruplund, Langbjerg og Harreslevmark bæres af Sønderjydske Skoleforening, hvis Formand er Landstingsmand Jøfsen Christensen, Høgsbro.

Udgifterne ved Driften af Kobbermølleskolen, Den sønderjydske Dags Skole, bæres af en Sammenslutning af Sønderjydske Foreninger i Randers og Aarhus Amter (Lokalforeninger af Grænseforeningen) under Ledelse af Forstander Christensen Maarsø, Ask, Malling.



*Kirke- og Mødesal i Kobbermølleskolen. Indvielsen 14. Febr. 1932.*

#### DANSK SKOLEFORENING.

Fredag d. 19. Juni holdtes der om Aftenen i Duborgskolen en lille, festlig Sammenkomst for Skoleforeningens Tillidsmænd med Ægtefæller — alle fra Flensborg. Til Stede var desuden Skolens Forældreudvalg og Skolens Lærerkollegium. Frk. I. Ottosen spillede, Frk. E. Christensen sang nogle danske Sange, akkompagneret af Fru Meng, Rektoren og Inspektør Bernh. Hansen talte. Fra Forsamlingen talte Borgerrepræsentant Aug. Petersen, Økonom Bøvad og Raadmand Cornelius Hansen.

Lørdag d. 27. Juni holdtes en lignende Sammenkomst paa Duborgskolen for Tillidsmænd fra Landdistrikterne. Under Ledelse af Frk. E. Christensen dansede 24 Elever Folkedanse, og Børnekoret sang under Hr. Billums Ledelse 3 flerstemmige Sange.

Fredag d. 10. Juli døde Landmand P. C. Budach, Jaruplund, der var midlertidig Formand for Landdistrikternes Skoleforening.

Skoleforeningens Aarsmøde fandt Sted Onsdag d. 4. Maj 1932 i Borgerforeningens Lokaler. Herom foreligger der følgende Referat:

Mødet aabnedes af Formanden, Grosserer Corn. Hansen, der bød Velkommen og udtalte sin Glæde over, at Arbejdet trods de yderst vanskelige Tider som Helhed var gaaet godt og uforstyrret. I Særdeleshed var den smukke Tilgang af Elever til de danske Skoler meget glædelig og opmuntrende.

Inspektør Bernhard Hansen forelagde Foreningens Regnskab, der uden Diskussion godkendtes enstemmigt.

Derefter var der Valg til Foreningens udvidede Bestyrelse. Formanden gav nu Ordet til Rektor, Dr. Andreas Hanssen, der aflagde en udførlig Aarsberetning. Indledende udtalte han:

Naar vi lader Tankerne glide tilbage over Aarets Begivenheder, saa møder de Mindet om nogle Mænd, der stod som vor Skolesags gode Venner: Gaardejer P. C. Budach, Jaruplund, der døde i Juli 1931, en virksom og trofast Medarbejder baade derude og her i Flensborg; Generalkonsul Neergaard-Møller, der døde i Januar i Aar; saa vidt hans Embedsgerning tillod det, støttede han vort Arbejde og var Skolens gode Ven; og endelig Forstander Jacob Appel, Askov, der døde i Januar i Aar; han var Undervisningsminister, da vor Skolesag blev sat i Gang, da Duborg-Skolen blev bygget, og han viste baade dengang og senere, at han havde et varmt Hjerte for Arbejdet for dansk Sprog og Kultur blandt Danske syd for Grænsen.

Vi vil inden for Dansk Skoleforening bevare Mindet om disse gode Venner! (Forsamlingen rejser sig!)

Aarsberetningen afsluttedes med følgende Udtalelse:

I Forhandlingerne med Myndighederne angaaende danskuddannede Lærere ved den dansksprogede Kommuneskole foreligger der stadig intet Svar, skønt Skoleforeningen atter har skrevet derom. Derimod foreligger der en Tegning til en ny Bygning for denne Skole. Jeg skal ikke spaa om, hvornaar denne Bygning bliver opført. Men jeg gør opmærksom paa Elevtallets Vækst: der ligger deri en Tro paa, at man ikke kan blive ved med at opsætte nødvendige Forbedringer.

Ved vort Aarsmøde bringer vi en Tak først og fremmest til Statens Udvalg, til Sønderjydske Skoleforening, Grænseforeningen og Sprogforeningen, som støtter Dansk Skoleforening, saaledes at den kan løse sin Opgave. Men vi takker ogsaa de mange Enkeltpersoner, der — nord og syd for Grænsen — er med i Arbejdet med Raad og Daad.

En Tak til Skoleforeningens Tillidsmænd og Bestyrelse for godt Samarbejde! En Tak til alle Medarbejdere, der har vist Trofasthed og Iver til Trods for økonomiske Vanskeligheder!

I Hundredaaret efter Christian Paulsens Skrift om det danske Sprogs Ret i disse Egne staar vi rede til at hævde den samme Ret. Dansk Skoleforenings fornemste Opgave er just den at værne dansk Sprog og dansk Kultur her, hvor de er truet. Den har ingen Brod rettet mod andre, men den har i sin Haand en Gave til den Del af det danske Folk, der bor her, og som vil vedblive at høre til det danske Folk.

Efter Rektorens Aarsberetning gav Formanden Ordet frit, og flere tog Ordet, deriblandt Næstformanden, Hr. Økonom Bøvad, for at takke Lærerkollegiet og Skoleforeningens andre Medarbejdere for Aarets Indsats. Hr. Lærer Lindstrøm talte om Arbejdet i Landdistrikterne.

Til Slut takkede Formanden, Grosserer Cornelius Hansen, Rektoren, Lærerne og Lærerinderne; ligeledes den store Forsamling for dens Interesse — og opfordrede den danske Befolkning til at slutte sig sammen om den danske Skolesag her syd for Grænsen.

